

Pagina de artă

RITOCO 2017

Expoziția unui exercițiu de etică restauratoare

de Andreea Foanene

Proiectul expozițional *Ritocco 2017* aduce în prim plan lucrările echipei Conservare-Restaurare din cadrul Departamentului de Arte Vizuale din Timișoara. Exponatele sunt realizate în spațiile atelierelor de specialitate din clădirea ce găzduiește Facultatea de Arte și Design din cadrul Universității de Vest din Timișoara.

Prezentarea lucrărilor în spațiul Bibliotecii de Artă are o dublă valoare: este, pe de o parte, un fapt fizic, de panotare a obiectelor artistice în camerele puse la dispoziție de Biblioteca de Artă din Timișoara, și, pe de altă parte, la nivel metaforic, subliniază importanța restaurării, disciplină situată la contactul dintre artă și știință.

Cunoașterea istoriei artelor este imperativă în crearea și dezvoltarea unei viziuni restauratoare complexe, întrucât valoarea formei artistice este indisolubil conectată de raportul cu timpul în care aceasta a fost creată, de curentul artistic ce integrează acea operă. De aici putem deduce o compatibilitate logică între întâlnirea dintre valoarea palpabilă a picturilor

restaurate și principiile conținute în volumele de specialitate din biblioteca timișoreană dedicată artei.

Ceea ce a adus împreună lucrările din expoziția *Ritocco 2017* este, însă, mai mult decât o metodă. Evenimentul prezentat la Biblioteca de Artă din Timișoara între 27.03-10.04.2017 este rezultatul unui mod de gândire, de raportare valorică, de asumare a trecutului și de încercare de reconfigurare conștientă și calitativă a prezentului și viitorului.

În *Teoria Restaurării*, Cesare Brandi subliniază relația strânsă dintre opera de artă originală și obiectul restaurat, relație intermediată întotdeauna de cunoaștere. „Se ajunge astfel la recunoașterea legăturii indisolubile dintre restaurare și opera de artă prin faptul că opera de artă condiționează restaurarea și nu invers. (...) De aceea legătura dintre restaurare și opera de artă se instituie prin actul recunoașterii operei de artă”¹. Teoreticianul operează aici cu o chestiune de identitate, pe care o evidențiază în optica restaurării: raportul dintre artist și restaurator. Conform conceptelor valorice care definesc integritatea operei de artă, relația restauratorului cu artistul creator trebuie să fie una caracterizată de calitate și durabilitate, fondată pe bazele cunoașterii tehnice, estetice, istorice, mecanice, fizice, chimice.

La nivel cronologic, în cazul paradigmei restaurării, statutul artistului coincide timpului trecut, iar rolul

¹ Cesare Brandi „Teoria restaurării”, Editura Meridiane, București 1996.

restauratorului este pus în legătură directă cu prezentul și viitorul.

În cadrul etapelor educaționale necesare transformării unui tânăr student într-un restaurator, ne putem găsi de multe ori în prezența unor situații paradoxale. De ce? Pentru că, în manifestările sale primare, tinerețea e caracterizată de dinamism, extrovertire, experiment și, uneori, de neatenție. Pe de altă parte, munca restauratorului trebuie să conțină prospețimea și deschiderea la nivel conceptual, dar, *in facto*, restauratorul rămâne un om al detaliului, al înaintării consecvente, al respectului pentru opera originală, un om de știință. Putem numi această atitudine profesională *maturitate dinamică*.

În cazul expoziției *Ritocco 2017* asistăm la un exercițiu de desfășurare al eticii restaurării. În lucrările de pe șevalete, studenții se identifică atât cu statutul artistului, cât și cu cel al restauratorului. Echipa organizatorică este formată din profesorii-restauratori: Hedy M. Kiss, Silvia Trion și Filip Petcu, membri ai Centrului Regional de Cercetare și Expertiză în Restaurare-Conservare (CR-C.E.R.C.). Studenții și alumnii care au expus în cadrul acestui eveniment sunt: Eugen Curelici, Larisa David, Laura Istrate, Miruna Rada, Delia Apostu, Alexandru Babusceac, Mariana Bejinaru, Cosmin Budris, Catalina Danila, Mircea Dragomir, Samuel Lacatus, Bogdan Sandu, Ioana Terhes, Claudiu Vladu, Neag Nicoleta, Sabina Ordace, Oana Molcuti, Diana Maria Culda, Andrea Pop, Ioana Coman.

Profesioniștii restaurării din Timișoara utilizează tehnici de cunoaștere, de persuasiune, strategii didactice și idei creative pentru a crea teme provocatoare, prin care studenții să învețe să recompună obiectele deteriorate.

Etimologic, tehnica *ritocco* face referință la o legătură directă cu obiectul de artă afectat. *Re- tocarea / Re- toucher* (it.-fr.), ne duce cu gândul la acțiunea de a reatinge o suprafață, a o readuce în actualitate, în sensul reconsiderării obiectului în potențialitatea validității sale istorice și estetice.

Această completare se realizează ținând cont de o serie de reguli precise, cu ajutorul cunoașterii aprofundate a operei de artă, cu ajutorul unor metode vizuale creative, inspirate de curente moderne ale redării formei bidimensionale. Sugestia întâlnirii cu operele artiștilor neoimpresioniști George Seurat (1859- 1891) sau Paul Signac (1863 - 1935) la nivel conceptual, prin teoretizări de specialitate, se realizează prin cursurile de istoria artelor. Prin teme care vizează reintegrarea cromatică, precum cele care au generat exponatele din cadrul evenimentului *Ritocco 2017*, cunoștințele teoretice de teoria culorii își găsesc funcționalitatea în acțiunea restauratoare. În cadrul tehnicilor de recompunere a imaginii, studenții sunt încurajați de profesori să folosească modalități de integrare cromatică. În cazul completărilor cromatice, paradigma filosofică a divizionismului se modifică diametral opus. În acest fel, forma nu mai este divizată prin micile pete care compun contextul, ci ea este recompusă, este reconfigurată. Martor al acestui proces didactic, artistic, științific inovativ, expoziția *Ritocco 2017* reprezintă rezultatul palpabil al unui exercițiu de etică restauratoare.

